

NÕUKOGU SOOVITUS,**13. juuli 2018,****milles käsitletakse Portugali 2018. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Portugali 2018. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2018/C 320/21)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, ⁽²⁾ eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeltusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 22. novembril 2017 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2018) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 22. märtsil 2018 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 22. novembril 2017 määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles nimetati Portugali ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 22. märtsil 2018. Nõukogu võttis 14. mail 2018 vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala soovitus“).
- (2) Kuna Portugali rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riigid on üksteisega tihedalt seotud, peaks Portugal tagama euroala soovitusel täieliku ja õigeaegse täitmise, nagu on kajastatud allpool esitatud soovitusel 1 kuni 3.
- (3) 2018. aasta aruanne Portugali kohta avaldati 7. märtsil 2018. Selles hinnati Portugali edusamme nõukogu poolt 11. juulil 2017 vastu võetud riigipõhiste soovitusel ⁽⁴⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitusel järeelmeetmeid ja Portugali edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 7. märtsil 2018. Komisjon järeldas oma analüüsi põhjal, et Portugalil esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Eelkõige põhjustavad netoväliskohustuste suur maht, era- ja valitsemissektori kõrge võlatase ning viivislaenu suur osakaal tootlikkuse väikse kasvu tingimustes haavatavust. Netoväliskohustuste kohandamiseks tuleb tagada konservatiivne jooksevkonto saldo ja säilitada konkurentsivõime kasv. Varasem kõrge erasektori võla suhe langeb jätkuvalt tänu taastunud nominaalkasvule ja pisut negatiivsetele krediitvoogudele

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.⁽²⁾ ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.⁽³⁾ ELT C 179, 25.5.2018, lk 1.⁽⁴⁾ ELT C 261, 9.8.2017, lk 1.

ning valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks finantsvõimenduse vähendamise püsiva vajaduse kontekstis prognooside kohaselt vähenema. Finantssektori sekkumised aitasid vähendada stabiilsusriske, ehkki pankade kasumlikkus püsib madalana ja viivislaenude maht suurena, kuigi see on vähenemas. Tootlikkuse kiirem kasv on esmatähtis konkurentsivõime parandamise, finantsvõimenduse vähendamise ja kasvupotentsiaali suurendamise seisukohast. Töötuse tase on viimastel aastatel kiiresti langenud. Jätkuvalt on poliitikalinki, eelkõige viivislaenude vähendamiseks ja ettevõtluskeskkonna parandamiseks kavandatud meetmete rakendamisel. Tuleb jälgida mitme reformikava (sealhulgas tööturu killustatuse vähendamise meetmed ja riigi rahanduse jätkusuutlikkuse parandamiseks suunatud eelarve- ja struktuurireformid) vastuvõtmist ja rakendamist.

- (4) Portugal esitas 27. aprillil 2018 oma 2018. aasta riikliku reformikava ja 2018. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal. 2018. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse kindlalt vähenema. Portugali 2018. aasta riiklik reformikava sisaldab kohustusi nii lühikeseks kui ka keskpikaks perioodiks ning selles käsitletakse 2018. aasta riigiaruandes tuvastatud probleeme. Eelkõige tehakse selles teatavaks meetmed kvalifikatsioonide ja innovatsiooni valdkonnas, mis võivad suurendada tootlikkust ja tõsta Portugali ekspordi väärtust. Esitatud viivislaenude vähendamise strateegia ja kindla kapitaliseerimise edendamise meetmed aitavad vähendada Portugali majanduse võlakooormust ja puhastada pankade bilansse. Üldiselt toetaks esitatud kavade tulemuslik rakendamine tasakaalustamatuse korrigeerimist.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽¹⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Portugali suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetavat osa ja võlareegliga seotud üleminekukorda. 2018. aasta stabiilsusprogrammis kavatseb Portugal viia 2018. aastal valitsemissektori nominaalse eelarvepuudujäägi 0,7 %-le ja 2019. aastal 0,2 %-le SKPst ning 2021. aastaks jõuda ülejäägini 1,4 % SKPst. Need plaanid ei hõlma võimalikke puudujääki suurendavaid pankade toetusmeetmeid alates 2019. aastast. Keskpika perioodi eelarve-eesmärk, milleks on struktuurne ülejääk 0,25 % SKPst, on kavas saavutada 2020. aastaks. 2018. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse jõudma 122,2 %-le 2018. aastal ja 118,4 %-le 2019. aastal ning seejärel 107,3 %-le 2021. aastal. 2018. aasta puhul on eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium usutav, kuid järgnevatel aastatel optimistlik. Ent meetmeid, mida on vaja kavandatud eelarvepuudujäägi eesmärkide saavutamiseks alates 2018. aastast, ei ole piisavalt täpselt kirjeldatud.
- (7) Portugali 2018. aasta stabiilsusprogrammis osutatakse, et 2017. aasta ulatuslikel metsa- ja maastikupõlengutel oli märkimisväärne mõju eelarvele, ning programmis esitatakse piisavad tõendid nende täiendavate eelarvekulude ulatuse ja olemuse kohta. Eelkõige märgitakse 2018. aasta stabiilsusprogrammis, et 2018. aasta eelarve hõlmab 0,07 % ulatuses SKPst erakorralisi kulusid seoses ennetavate meetmetega riigi territooriumi kaitsmiseks metsa- ja maastikupõlengute eest. 2018. aasta stabiilsusprogrammis on esitatud ühekordseks meetmeks liigitatud hädaolukordade ohjamise ning ennetamisega seonduvad kulud. Nende kulude integreeritud olemuse ja otsese seose tõttu 2017. aasta ulatuslike metsa- ja maastikupõlengutega võib metsa- ja maastikupõlengute ennetamise kulusid lugeda „erakorralise sündmuse klausli“ kohaldamiseks. Komisjoni hinnangul ulatuvad ennetusmeetmete tõttu lubatud lisakulud 2018. aastal 0,07 %ni SKPst. Määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõike 1 ja artikli 6 lõike 3 sätted võimaldavad nende lisakuludega arvestada, sest pretsedenditult ulatuslikud metsa- ja maastikupõlengud on erakorraline sündmus, selle mõju Portugali riigi rahandusele on märkimisväärne ning jätkusuutlikkust ei seataks ohtu, kui lubataks ajutist kõrvalekaldumist keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast. Lõplik hinnang, sh rahastamiskõlblike summade kohta, antakse 2019. aasta kevadel Portugali ametiasutuste esitatud 2018. aasta tegelike andmete alusel.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

- (8) 11. juulil 2017 soovitas nõukogu Portugalil tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude ⁽¹⁾ nominaalne kasvumäär ei ületaks 2018. aastal 0,1 %, mis vastab iga-aastasele struktuursele kohandusele vähemalt 0,6 % SKPst. Samal ajal märgiti, et 2018. aasta eelarvekava hindamisel ja sellele järgneval 2018. aasta eelarvetulemuste hindamisel tuleb eesmärgina nõuetekohaselt arvesse võtta sellise eelarvepoliitika seisundi saavutamist, mis aitab kaasa nii käimasoleva majanduse elavnemise tugevdamisele kui ka riigi rahanduse jätkusuutlikkuse tagamisele. Vastavalt komisjoni hinnangule Portugali majanduse elavnemise tugevuse kohta, milles võeti nõuetekohaselt arvesse Portugali kestlikkusprobleeme ja mis koostati Portugali 2018. aasta eelarvekava käsitleva arvamuse raames, ei ole selles suhtes mingeid muid elemente vaja arvestada. Komisjoni 2018. aasta kevadprognoosi kohaselt on oht, et 2018. aastal ning 2017. ja 2018. aasta kokkuvõttes kaldutakse sellest soovitatud kohandusest märkimisväärselt kõrvale.
- (9) Võttes arvesse, et Portugali valitsemissektori võla suhe SKPsse on üle 60 % ja prognoositav SKP lõhe on 1,3 %, ei tohiks valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär 2019. aastal ületada 0,7 %, mis vastab struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst, mis tuleneb stabiilsuse ja kasvu pakti raames ühiselt kokku lepitud eelarvekohanduste maatriksist. Kui poliitikat ei muudeta, on 2019. aastal ning 2018. ja 2019. aasta kokkuvõttes oht kalduda sellest nõudest märkimisväärselt kõrvale. Samal ajal prognoositakse, et Portugal täidab 2018. ja 2019. aastal võlareeglga seotud üleminekukorda. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete täitmiseks on alates 2018. aastast vaja võtta meetmeid. Mõistlik oleks kasutada juhuslikke tulusid valitsemissektori võla suhtarvu edasiseks vähendamiseks.
- (10) Valitsemissektori võla jätkusuutlikkuse tagamine sõltub eelarve jätkusuutlikust konsolideerimisest riigi rahanduse struktuurse puudujäägi vähendamise teel, mis saavutatakse tõhusama tulude kogumise ja kulude kontrolli abil. Siinjuures mängivad pearolli kulude kontrolli tõhustamine, kohustuste kontrollimise seaduse tulemuslik kohaldamine, eelarveraamistiku seaduse range ja õigeaegne rakendamine ning pidev kulude läbivaatamine ja ratsionaliseerimine. Eelarve kavandamine ja täitmine on jätkuvalt arvestatav probleem, eelkõige tervishoiusektoris, kus püsib väga kõrge viivismaksete (võlgnevuste) tase, mis osutab ka raamatupidamisarvestuse kontrolli ja juhtimistavade puudustele. Eelarve jätkusuutlikuks konsolideerimiseks tuleks pöörata tähelepanu suurtele ja kasvavatele vananemisega seotud kuludele. Keskpikas perspektiivis võib oodata, et suuremad vananemisega seotud eelarveriskid on olulisel määral seotud pensionide rahastamise kuludega, samal ajal kui pikas perspektiivis suureneb tervishoiukulude surve. Neid riske aitaksid leevendada pensionisüsteemi keskpika perioodi jätkusuutlikkuse parandamise meetmed koos igakülgse strateegiaga vananemisega seotud tervishoiukulude vähendamiseks.
- (11) Samamoodi saaks kulude kontroll, võla haldamine ja riigi osalusega ettevõtete üldise finantsilise kestlikkuse parandamine aidata olulisel määral kaasa riigi rahanduse struktuursele parandamisele. Ehkki üldine netotulu on jätkuvalt negatiivne, on riigi osalusega ettevõtete majandustulemused viimastel aastatel üldiselt paranenud, v.a tervishoiusektor, kus need on halvenenud. Kõrgena püsib ka valitsussektori võlas sisalduv avaliku sektori ettevõtete kogu konsolideerimata võlg, mis moodustas 2017. aasta lõpus 18,3 % SKPst. Võetakse meetmeid riigile kuuluvate ettevõtete seire täiustamiseks, kuid nende mõju peab veel ootama. Riigile kuuluvate ettevõtete praegune võla haldamine ja rekaptaliseerimine kava peaks vähendama võlgnevust ja intressikulusid, kuid positiivseid stiimuleid saaks tõhustada, tagades piiratud eelarveliste ümberpaigutuste jaoks prognoositava ja läbipaistva raamistiku.
- (12) Koos majandustulemuste paranemisega jätkub ka Portugali tööturu elavnemine. 2017. aastal lisandus majandusse üle 150 000 uue töökoha ning 20–64aastaste vanuserühma tööhõive määr tõusis 2017. aastal 73,4 %-le, s.o kriisieelsele tasemele. Töötuse määr vähenes oluliselt ja on nüüd alla euroala keskmise. Pikaajalise töötuse määr on samuti kiiresti vähenenud, ehkki see on ikka veel suhteliselt suur. Lisaks praegusele aktiivsele tööturupo-liitkale, vabastustele sotsiaalkindlustusmaksetest ja avalikes tööturuasutustes kasutatavale töötajate isikustatud toetusmudelile rakendab Portugal 2018. aastal ka ühtsed tööhõive kontaktpunktid. See võiks mängida olulist rolli aktiveerimismeetmete ulatuse suurendamisel. Paranenud on ka vaesus- ja ebavõrdsuse näitajad. Vaesusrisi või

(¹) Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis kaetakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

sotsiaalse tõrjutuse määr läheneb liidu keskmisele ning 20 % kõige vaesemate sissetulek on alates 2015. aastast suurenenud. Ometi on sissetulekute ebavõrdsus ikka veel suur. Pealegi on sotsiaalsete siirete (v.a pensionid) tulemuslikkus inimeste vaesusest väljaaitamisel väike, miinimumsissetuleku kava piisavus (ehkki see on paranenud) jääb piiratuks ja eluaseme kättesaadavus on väikese sissetulekuga kodumajapidamiste jaoks üha suurem probleem.

- (13) Hoolimata alaliste töökohtade arvu märkimisväärsest suurenemisest 2017. aastal, püsis ajutiste töötajate osatähtsus stabiilselt 22 % juures, mis oli endiselt üks liidu kõrgemaid tasemeid. 2017. aastal oli ligikaudu 82 % ajutistest töötajatest selles olukorras sunnitud. Samal ajal kui üha enam inimesi liigub ajutistelt töökohtadelt alalistele, jäävad ajutised töölepingud tööd leidvate töötute jaoks normiks. Peale selle suurenes kriisi ajal ajutiste ja alaliste töötajate (niigi suur) palgalõhe. Meetmed, millega edendatakse alaliste töökohtade loomist (nt *Contrato-Emprego*), ja sotsiaalmaksetest vabastamine vastutasuks haavatavatesse rühmadesse kuuluvate inimeste töölevõtmise eest on osutunud tulemuslikuks, kuid nende ulatus piiratuks. Töökaitsealaste õigusaktide ja koormavate kohtumenetluste mõningad aspektid võivad ikkagi heidutada sõlmimast tähtajatuid töölepinguid. Siiski ei kavandata praegu mingeid meetmeid vallandamise õigusraamistiku läbivaatamiseks. Valitsus plaanib meetmeid tööturu killustatuse vähendamiseks kolmepoolsete arutelude kaudu sotsiaalpartneritega.
- (14) Täisealise elanikkonna üldine oskuste tase on üks madalamaid liidus ning see kahjustab riigi innovatsiooni-suutlikkust ja konkurentsivõimet. See puudutab ka digitaaloskusi: 2017. aastal oli üksnes 50 %-l 16–74aastastest põhilised või suuremad digitaaloskused (võrreldes liidu keskmisega, mis on 57 %). Seoses sellega algatatakse programme (eelkõige *Qualifica* ja riiklik digitaaloskuste algatus „*Incode 2030*“), kuid nende mõjususe töötajate põhiliste oskuste (arvutusoskus, kirjaoskus ja digitaaloskused) suurendamisel ja seeläbi tootlikkuse tõstmisel sõltub pakutava koolituse ulatusest ja kvaliteedist, ulatudes kaugemale oskuste tunnustamisest. Samal ajal kui tõendid viitavad, et miinimumpalga hiljutine tõus (mis on 2014. aastast kokku 18,3 %) ei ole madala kvalifikatsiooniga töötajate tööhõive määra kahjustanud, põhjustas sellest mõjutatud töötajate arvu märkimisväärne kasv – 2017. aasta kolmandas kvartalis kuni 20,4 % – palgavahemiku kokkusurumise. See ähvardab vähendada oskustega seotud palgavahet, eriti madala ja keskmise kvalifikatsiooniga töötajate vahel, mis vähendab madala kvalifikatsiooniga töötajate motivatsiooni investeerida haridusse ja koolitusse. Valitsus koos sotsiaalpartneritega jälgib tähelepanelikult miinimumpalga muutumisi.
- (15) Haridussüsteemist varakult lahkumine püsib liidu keskmisest kõrgemana, kuid on pikas perspektiivis vähenemas, seda osaliselt tänu õpiedu stimuleerimise ja väljalangemise määra vähendamise meetmetele. Õpitulemused jätkavad paranemist, kuid püsib mure võrdsete võimaluste pärast, sest kesiste tulemustega õpilaste osakaal alumises ja ülemises sotsiaalmajanduslikus kvartiilis erineb märkimisväärselt. Kolmanda taseme hariduse omandamine (30–34aastaste vanuserühmas) vähenes 2016. aasta 34,6 %-lt 2017. aastal 33,9 %-le, mis on kaugelt alla 2020. aastaks seatud riikliku eesmärgi 40 %. Hoolimata loodusteaduste, inseneriteaduste, tehnoloogia ja matemaatika valdkonna erialade lõpetajate suurest tööalasest konkurentsivõimest, on nendele erialadele astujate arv väike.
- (16) Vaatamata Portugali teadus- ja innovatsioonisüsteemi positiivsele arengule viimastel aastatel, eelkõige inimressursi ja teadustoodangu kvantiteedi ja kvaliteedi mõttes, püsivad märkimisväärsed raskused ettevõtete ja teadusasutuste koostöö tugevdamise kultuuri ja tingimuste loomisel. Need hõlmavad tõkkeid teadmiste ja tehnoloogia siirdele ja teadustulemuste turustamisele ning teaduskarjääre, mis ei stimuleeri teadlasi piisavalt otsima „ettevõtliku teadustöö“ võimalusi ja koostöö võimalusi tööstusega. Teadlikkuse edasine suurendamine intellektuaalomandi kohta ja intellektuaalomandi selguse parandamine teadusasutuste ja äriühingute vahel võiks aidata kaasa lepinguliste eesmärkide täitmise aja lühendamisele, teaduslike teadmiste rahaks muutmisele ning nende majanduspotentsiaali tõstmisele.
- (17) Rakendatakse laiapõhjalist strateegiat probleemse vara kiiremaks vähendamiseks. See aitab vähendada viivislaenu osakaalu laenu kogusummas 17,2 %-lt 2016. aasta lõpus 13,3 %-le 2017. aasta neljandas kvartalis. Erilist muret tekitavad äriühingute viivislaenud, sest need moodustavad umbes kaks kolmandikku kõigist viivislaenudest; endiselt on suur ka äriühingute viivislaenu osakaal laenu kogusummas – 25,2 %. Probleemse vara küsimuse lahendamine on väga oluline laenuvõimaluste vabastamiseks uute investeeringute ja kestliku arengu jaoks. Ometi jäävad maksejõuetute äriühingute suhtes kohaldatavad menetlused ja probleemse vara õhuke järelturg oluliseks takistuseks viivislaenu osakaalu vähendamisel. Ehkki kapitali kasv koos kulude vähendamiseks käimasolevate jõupingutustega ning mõned hiljutisemad viivislaenu seotud positiivsed arengud parandavad finantssektori väljaateid, on kasumlikkus endiselt madal, avatus riigi võlakohustusega seotud riskidele suur ja kapitalipuhvrid nõrgad.

- (18) Portugali majanduse üheks suurimaks probleemiks jääb juurdepääs rahastamisele. Stabiilsete rahastamisvõimaluste ja eriti omakapitali hankimist loetakse Portugali ettevõtjate üheks suurimaks probleemiks, mida raskendab veelgi finantsvõimenduse vähendamise surve. Alternatiivsete rahastamisallikate tähtsus on suhteliselt väike. Viimastel aastatel on käivitatud uusi programme ja krediidiiline ning lihtsustatud ärikeskkonda, kuid ikkagi on veel parandamisruumi. Samal ajal püsib kõrgena (kuigi on veidi vähenenud) viivislaenude osakaal ja ettevõtlussektori võlakoorumus ning investeerimiskeskkonnale tuleks kasuks kapitali suunamine tootlikumatesse äriühingutesse.
- (19) Hoolimata edusammudest kodanike ja ettevõtjate igapäevaelu mõjutavates valdkondadevahelistes küsimustes tehtud halduslikul lihtsustamisel, takistavad sektoripõhised regulatiivsed ja haldustõkked ikka veel investeerimist ja vahendite tõhusat jaotust. Sellega seoses on väga vajalikuks sektoripõhiseks reformiks menetluslike töövoogude muutmine, lühendades otsustamistähtaegu, tehes vaikiva heakskiidu põhimõttest erandi üksnes väga piiratud juhtudel ning vahetades välja sellised autoriseerimiskeemid, mis nõuavad „vastutavatelt deklarantidelt“ rohkete dokumentide esitamist. Ehitussektori halduskulud tuleks viia sobivasse vahekorda tegelike kuludega. Kuigi konkurents riigihangete valdkonnas jääb piiratuks, on läbivaadatud riigihangete seadustiku eesmärk edendada läbipaistvust, konkurentsi ja riigihankepingute paremat haldamist. Jälgida tuleks uute normide rakendamist, sh rangemate normide mõju otselepingute kasutamisele. Ehkki Portugali kohtusüsteem jätkab tõhustumist, jääb probleemiks menetluste kestus halduskohtutes. Peale selle teevad ettevõtjatele ikka veel muret korruptsioon ja läbipaistvuse puudumine. Kuigi on jätkatud edusammude tegemist süüdistuste esitamisel korruptsiooni eest, ei ole jõupingutustel aususe kultuuri parandamiseks riiklikes institutsioonides seni piisavaid tulemusi olnud.
- (20) Regulatiivsed reformid on olnud pärast finantsabi programmi harvad ning selles kontekstis kokku lepitud reforme kas peatanud või isegi vastupidiseks pööranud. Kontsernidel on keelatud osutada mitmeid kutsealaseid teenuseid. Teatavaid äriteenuseid, eelkõige õigusteenuseid reguleerivad määrused ei ole sama ambitsioonikad kui raamseadus sellistes otsustavates küsimustes nagu õiguslik vorm, osalus, juhtimine, reklaam ja mitmel kutsealal tegutsemine. Ehitusteenuse osutajate tegevusloa ja registreerimise reformi ei ole peaaegu täiendatud paigaldusteenuste kontrolli või ehituskontrolli lõdvendamisega.
- (21) Komisjon on Euroopa poolaasta (2018) raames Portugali majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2018. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2018. aasta stabiilsusprogrammi, 2018. aasta riikliku reformikava ning varasematel aastatel Portugalile esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Portugali eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka seda, mil määral need vastavad liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust anda riigi tulevastes otsustes liidu tasandi panus ja tugevdada nii liidu üldist majandusjuhtimist.
- (22) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2018. aasta stabiilsusprogrammiga tutvunud ja tema arvamus ⁽¹⁾ kajastub eelkõige allpool esitatud soovitus 1.
- (23) Võttes arvesse komisjoni põhjalikku analüüsi ja kõnealust hindamist, on nõukogu 2018. aasta riikliku reformikavaga ja 2018. aasta stabiilsusprogrammiga tutvunud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitusel kajastuvad allpool esitatud soovitustes 1 kuni 3,

SOOVITAB Portugalil võtta 2018. ja 2019. aastal järgmisi meetmeid:

1. Tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2019. aastal 0,7 %, mis vastab iga-aastasele struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst. Kasutada juhuslikke tuluseid, et kiirendada valitsemissektori võla vähendamist. Tugevdada kulude kontrolli, kulutõhusust ja piisavat eelarvestamist, eelkõige tervishoiusektoris, kus tuleks keskenduda haiglate võlgnevuse vähendamisele. Suurendada riigile kuuluvate ettevõtete finantsilist kestlikkust, suurendades eelkõige nende üldist netotulu ja vähendades võla.
2. Edendada tähtsajutute lepingutega töölevõtmist soodustavat ärikeskkonda, sealhulgas vaadata sotsiaalpartneritega konsulteerides läbi asjaomane õigusraamistik. Suurendada täiskasvanud elanikkonna oskuste taset, sh digitaalset kirjaoskust, tugevdades ja laiendades täiskasvanute kvalifikatsiooni tõstmise programmide koolituskomponendi ulatust. Suurendada kõrghariduse omandamist, eelkõige loodusteaduste ja tehnoloogia valdkondades.

⁽¹⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

3. Suurendada maksejõuetus- ja sissenõudmismenetluse tõhusust ning vähendada takistusi viivislaenude järelturul. Parandada ettevõtjate juurdepääsu rahastamisele. Vähendada halduskoormust, lühendades menetluslikke tähtaegu, kasutades rohkem vaikivat heakskiitu ja vähendades dokumentide esitamise nõudeid. Kaotada püsivad regulatiivsed piirangud, tagades rangelt reguleeritud kutsealade raamseaduse nõuetekohase rakendamise. Suurendada halduskohtute tõhusust, muuhulgas lühendades menetluste kestust.

Brüssel, 13. juuli 2018

Nõukogu nimel

eesistuja

H. LÖGER
